МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ І. І. МЕЧНИКОВ
Кафедра філософії

ЗАТВЕРДЖУЮ
Перший проректор

_____ (Майя ШКОЛАСВА)
_____ 20___ р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ОСНОВИ КАТЕГОРІАЛЬНОГО МИСЛЕННЯ

назва

Рівень вищої освіти: *Другий (магістерський)*
Галузь знань: 03 « Гуманітарні науки»
Спеціальність: 033 «Філософія»
Освітньо-професійна програма: «Філософія»

ОНУ

2022

Робоча програма навчальної дисципліни «Основи категоріального мислення». – Одеса: ОНУ, 2022. – 10 с.

Розробники: Шевцов С. П., доктор філософських наук, професор кафедри філософії.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри філософії
Протокол № 1 від "31" 08 2022 р.
Завідувач кафедри _____ (Інна ГОЛУБОВИЧ)
(підпис) (Ім'я ПРІЗВИЩЕ)

Погоджено із гарантом ОПП «Філософія»_____ (Інна ГОЛУБОВИЧ)
(підпис) (Ім'я ПРІЗВИЩЕ)

Схвалено навчально-методичною комісією (НМК) факультету історії та філософії
Протокол № 1 від "06" вересня 2022 р.
Голова НМК _____ (Галина ЛЕВЧЕНКО)
(підпис) (Ім'я ПРІЗВИЩЕ)

Переглянуто та затверджено на засіданні кафедри _____
Протокол № ___ від "____"_____20__ р.
Завідувач кафедри _____ (_____)
(підпис) (Ім'я ПРІЗВИЩЕ)

Переглянуто та затверджено на засіданні кафедри _____
Протокол № ___ від "____"_____20__ р.
Завідувач кафедри _____ (_____)
(підпис) (Ім'я ПРІЗВИЩЕ)

1. Опис навчальної дисципліни

<table>
<tr><td rowspan="2">Найменування показників</td><td rowspan="2">Галузь знань, спеціальність, спеціалізація, рівень вищої освіти</td><td colspan="2">Характеристика навчальної дисципліни</td></tr>
<tr><td>Очна форма навчання</td><td>Заочна форма навчання</td></tr>
<tr><td rowspan="14">Загальна кількість:

кредитів – 3

годин – 90

залікових модулів – 2</td><td rowspan="14">Галузь знань
<u>03 « Гуманітарні науки»</u>
(шифр і назва)

Спеціальність
<u>033 Філософія</u>
(код і назва)

Рівень вищої освіти:
Другий (магістерський)</td><td colspan="2">Дисципліна вільного вибору</td></tr>
<tr><td colspan="2">Рік підготовки:</td></tr>
<tr><td>1-й</td><td>1-й</td></tr>
<tr><td colspan="2">Семестр</td></tr>
<tr><td>1-й</td><td>1-й</td></tr>
<tr><td colspan="2">Лекції</td></tr>
<tr><td>20 год.</td><td>6 год.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Практичні, семінарські</td></tr>
<tr><td>10 год.</td><td>0 год.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Лабораторні</td></tr>
<tr><td>0 год.</td><td>0 год.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Самостійна робота</td></tr>
<tr><td>60 год.</td><td>84 год.</td></tr>
<tr><td colspan="2">.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Форма підсумкового контролю:
залік</td></tr>
</table>

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета знайомство з головними категоріями мислення та пов'язаними з ними проблемами, усвідомлення історичного розвитку категорій та категоріального апарату в цілому.

Завдання:

осягнення таких основних філософських категорій онтології – вченні про буття, гносеології – теорії пізнання, філософської антропології – вченні про сутність людини, про співвідношення в людині природи та культури, соціальної філософії, аксіології – філософської дисципліни, що досліджує закономірності побудови сфери цінностей.

Процес вивчення дисципліни спрямований на формування елементів наступних **компетентностей**:

а) **Інтегральна компетентність:** здатність розв'язувати задачі дослідницького та/або інноваційного характеру у сфері філософії та гуманітаристики;

б) **загальних (ЗК):** знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності (ЗК 1); вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми (ЗК 3); здатність проведення досліджень на відповідному рівні (ЗК 4); здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел (ЗК 6);

в) **спеціальних/фахових (СК/ФК):** здатність формулювати та аргументувати актуальні філософські ідеї, доказово й обґрунтовано викладати результати дослідження (СК 3); здатність критично працювати з філософськими текстами, застосовувати різні методи аналізу та інтерпретації (СК 5); здатність здійснювати аналітичне обґрунтування та інформаційно-організаційний супровід професійної діяльності (СК 9).

Програмні результати навчання (ПРН):

ПРН 1. Здійснювати інтелектуальний пошук, виявляти і критично осмислювати актуальні проблеми сучасної філософської думки, розробляти їх в рамках власного філософського дослідження.

ПРН 2. Знати і використовувати фаховий словник та філософські засоби для донесення власних знань, висновків та аргументації до фахівців і нефахівців, зокрема до осіб, які навчаються.

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен

знати:

- основні філософські категорії;
- період виникнення категорій;
- поняття категоріального апарату;
- категоріальний вимір реальності;

вміти:

- характеризувати фактори, що впливають на розвиток науки, зокрема, історії;
- характеризувати фактори, що впливають на розвиток соціальних процесів в суспільстві;
- розрізнювати рівні пізнання;
- аналізувати відношення матерії до свідомості;
- розрізняти чуттєве та абстрактного мислення, зокрема, використовувати умовиводи, індукцію, дедукцію;
- висвітлювати три концепції істинності;
- розрізняти представлення античних, середньовічних та сучасних філософів про людину;
- використовувати філософські категорії.

3. Зміст навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Історичне становлення категорій мислення.
Тема 1. Виникнення категорій у добу античності.

Поява категорій у досократиків. Категорії у спадщині Платона, проблема їхнього розуміння. «Категорії» Арістотеля. Місце категорій у логіці. Розвиток категорій після Арістотеля. Категорії у стоїків. Категорії у скептиків. Розуміння категорій у неоплатонізмі. «Ісагоге» Порфірія.

Тема 2. Розвиток категорій мислення у після античну добу.

Категорії у середньовічної християнської та мусульманської думці. Розуміння категорій у Новий час. Категорії у Декарта. Розуміння категорій у Д. Хюма. Категорії у «Критиці чистого розуму» І. Канта. Категорії у Г. Гегеля. Ставлення до категорій у першому та другому позитивізмі. Місце категорій у філософії неокантиянства. Категорії у філософії 20-го століття: аналітична філософія та логічний позитивізм, структуралізм, герменевтика, філософія мови, постмодернізм.

Змістовий модуль 2. Теоретичний вимір категорій мислення.

Тема 3. Мислення та мова: форми та необхідність категорій.

Проблема категорій. Поняття категоріального апарату. Мислення та його корелят. Категоріальний вимір реальності. Реальність та її категоріальне розуміння. Чи можливо мислення без категорій?

Тема 4. Розгляд деяких основних категорій.

Категорія «буття» як фундаментальна категорія філософії. Суб'єкт та об'єкт. Кількість та якість. Феномен та сутність. Істина та брехня або помилка. Людяність. Мораль. Розум. Загальні (універсальні) та спеціальні категорії.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви тем	Кількість годин									
	Очна форма					Заочна форма				
	Усього	у тому числі				Усього	у тому числі			
		л	п/с	лаб	ср		л	п/с	лаб	ср
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Змістовий модуль 1. Початковий етап розвитку платонізму: Платон та його спадкоємці.										
Тема 1. Виникнення категорій у добу античності.	23	6	2		15	22	2			20
Тема 2. Розвиток категорій мислення у після античну добу.	23	6	2		15	24	2			22
Разом за змістовим модулем 1	46	12	4		30	46	4			42
Змістовий модуль 2. Пізній античний платонізм.										
Тема 3. Мислення та мова: форми та необхідність категорій.	21	4	2		15	21	1			20
Тема 4. Розгляд деяких основних категорій.	23	4	4		15	23	1			22
Разом за змістовим модулем 2	44	8	6		30	44	2			42
Усього годин	90	20	10		60	90	6			84

5. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Виникнення категорій у добу античності. [1], [2], [3].	2 / -
2	Розвиток категорій мислення у після античну добу. [1], [2].	2 / -
3	Мислення та мова: форми та необхідність категорій. [1], [2].	2 / -
4	Розгляд деяких основних категорій. [1], [2], [3].	4 / -
Всього		10

Види роботи:

[1] – опрацювання лекційного та додаткового, довідкового матеріалу;

[2] – дискусії;

[3] – на основі запропонованих робіт у списку літератури, підготувати виступ, продемонструвати вміння оперувати ключовими поняттями та ідеями, представленими в текстах.

6. Теми практичних занять

Практичні заняття не передбачені.

7. Теми лабораторних занять

Лабораторні заняття не передбачені.

8. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми/ види завдань	Кількість годин, денне	Кількість годин, заочне
1	Виникнення категорій у добу античності. [1] [2]	15	20
2	Розвиток категорій мислення у після античну добу. [1] [2]	15	22
3	Мислення та мова: форми та необхідність категорій. [1]	15	20
4	Розгляд деяких основних категорій. [1] [2]	15	22
	Разом	60	84

До самостійної роботи відноситься:

[1] – підготовка до лекцій, семінарських занять;

[2] – написання рефератів, ессе.

9. Методи навчання

У ході читання дисципліни використовуються методи навчання, які притаманні системі вищої академічної освіти. Серед них найтрадиційнішим залишаються:

- Словесні (лекції; пояснення, бесіди, дискусії)
- Наочні (мультимедійні презентації) за допомогою використання комп'ютерної техніки й комунікаційних платформ Zoom, Classroom, Moodle.
- Практичні (опрацювання лекційного матеріалу та довідкової й додаткової літератури, складання конспекту з першоджерел).

Ці методи можна характеризувати як єдиний *пояснювально-ілюстративний* метод, у межах якого викладач допомагає студентам здобути знання завдяки аудиторній роботі. Вона поділяється на дві складові – засвоєння теоретичного матеріалу під час прослуховування лекцій та семінарських занять, на яких магістри репродукують отримані знання і демонструють вміння засвоїти матеріал, запропонований викладачем для самостійного опрацювання.

Окрім вищевикладеного методу, використовується *метод проблемного викладення*. Він допомагає, використовуючи практику активної полеміки, формувати вміння магістрів критично

ставитися до вивченої літератури, тих положень, які він/вона сприйняв у лекційному курсі. Викладач, поставивши навчальне завдання, формулює пізнавальну мету, а потім, розкриваючи систему доведень, порівнюючи погляди, різні підходи, показує спосіб розв'язання поставленого завдання. Для окремих тем та питань може за необхідністю використовуватися також дослідницький метод, який передбачає організацію активного пошуку розв'язання висунутих пізнавальних завдань, аналізуючи певні документи або державні правові акти й приводити до самостійних висновків.

10. Форми контролю і методи оцінювання (у т.ч. критерії оцінювання результатів навчання)

Засоби діагностики успішності навчання.

Контроль здійснюється з дотриманням вимог об'єктивності, індивідуального підходу, систематичності і системності та всебічності.

− Поточний контроль – усне опитування на семінарському занятті (70);

− Періодичний контроль - оцінювання результатів самостійної роботи (30);

Система контролю успішності включає наступні різновиди: поточний, модульний, підсумковий модульний та семестровий (академічний) контроль.

Поточний контроль здійснюється під час проведення семінарських занять і має на меті перевірку і визначення рівня підготовленості студента до виконання конкретної роботи. Форми проведення поточного контролю під час навчальних занять можуть бути різними: усне опитування, обговорення проблемних питань, виконання рефератів, самостійних письмових робіт тощо.

Семестровий (академічний) контроль передбачає проведення заліку, під час якого студенту виставляється остаточна оцінка за навчальну дисципліну, яка виставляється як середньозважена за результатами підсумкового модульного контролю та результату перескладання оцінки за навчальну дисципліну.

Критерії оцінювання результатів навчання. Критерій оцінювання – це ознака, на основі якої проводиться оцінювання будь-чого і яка є мірою оцінки. Критерії оцінювання визначаються за допомогою якісних показників та ознак, що демонструють рівень сформованості навчальних досягнень здобувачів вищої освіти і трансформуються в оцінку згідно затвердженої шкали. Результати академічної успішності студентів виставляються у вигляді оцінки за національною шкалою, 100-бальною та шкалою ЄКТС. У таблиці нижче наведено **загальні критерії оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти:**

Оцінка за національною шкалою	Теоретична підготовка	Практична підготовка
	Здобувач освіти	
Відмінно 90 - 100	У повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно, самостійно та аргументовано викладає під час усних виступів; глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань, робить самостійні висновки, виявляє причинно-наслідкові зв'язки; самостійно знаходить додаткову інформацію та використовує її для реалізації поставлених перед ним завдань.	Повно та ґрунтовно засвоїв всі теми навчальної програми, вміє вільно та самостійно викласти зміст всіх питань програми навчальної дисципліни, розуміє її значення для своєї професійної підготовки, проявляє творчий підхід до виконання індивідуального завдання при виконанні самостійного завдання, повністю виконав усі завдання кожної теми та поточного контролю в цілому.
Добре 85 - 89	Недостатньо повно та ґрунтовно засвоїв окремі питання робочої програми. Вміє самостійно викласти зміст основних питань програми навчальної дисципліни.	Виконав завдання кожної теми та поточного контролю в цілому, має стійкі навички виконання завдання.
Добре	Недостатньо повно та ґрунтовно	Окремі завдання кожної теми та

75 - 84	засвоїв деякі теми робочої програми, не вміє самостійно викласти зміст деяких питань програми навчальної дисципліни.	поточного контролю в цілому виконав не повністю.
Задовільно 70 – 74	Володіє навчальним матеріалом на репродуктивному рівні або відтворює певну частину навчального матеріалу з елементами логічних зв'язків, знає основні поняття навчального матеріалу; має ускладнення під час виділення суттєвих ознак вивченого; під час виявлення причинно-наслідкових зв'язків і формулювання висновків.	Засвоїв лише окремі теми робочої програми. Не вміє вільно самостійно викласти зміст основних питань навчальної дисципліни Окремі завдання кожної теми контролю не виконав.
Задовільно 60 - 69	Засвоїв лише окремі питання навчальної програми. Не вміє достатньо самостійно викласти зміст більшості питань програми навчальної дисципліни.	Виконав лише окремі завдання кожної теми та контролю в цілому.
Незадовільно з можливістю повторного складання 35 - 59	Володіє навчальним матеріалом поверхнево й фрагментарно (без аргументації та обґрунтування); безсистемно виокремлює випадкові ознаки вивченого; під час відповіді допускає суттєві помилки.	Не засвоїв більшості тем навчальної програми не вміє викласти зміст більшості основних питань навчальної дисципліни. Не виконав більшості завдань кожної теми та контролю в цілому.
Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни 0-34	Не володіє навчальним матеріалом.	Не засвоїв навчальної програми, не вміє викласти зміст жодної теми навчальної дисципліни, не виконав контролю.

11. Питання для поточного та періодичного контролю

1. Поява категорій у досократиків.
2. Категорії у спадщині Платона, проблема їхнього розуміння.
3. «Категорії» Арістотеля.
4. Розвиток категорій після Арістотеля.
5. Категорії у стоїків. Категорії у скептиків.
6. Розуміння категорій у неоплатонізмі.
7. «Ісагоге» Порфірія.
8. Категорії у середньовічної християнської та мусульманської думці.
9. Розуміння категорій у Новий час.
10. Категорії у Декарта.
11. Розуміння категорій у Д. Хюма.
12. Категорії у «Критиці чистого розуму» І. Канта.
13. Категорії у Г. Гегеля.
14. Ставлення до категорій у першому та другому позитивізмі.
15. Місце категорій у філософії неокантиянства.
16. Категорії у філософії 20-го століття: аналітична філософія та логічний позитивізм, структуралізм, герменевтика, філософія мови, постмодернізм.
17. Проблема категорій.
18. Поняття категоріального апарату.
19. Мислення та його корелят.
20. Категоріальний вимір реальності.

21. Реальність та її категоріальне розуміння.
22. Категорія «буття» як фундаментальна категорія філософії.
23. Суб'єкт та об'єкт.
24. Кількість та якість.
25. Феномен та сутність.
26. Істина та брехня або помилка.
27. Людяність.
28. Мораль.
29. Розум.
30. Загальні (універсальні) та спеціальні категорії.

12. Розподіл балів, які отримують студенти
ФОРМУВАЛЬНЕ ОЦІНЮВАННЯ

Види навчальної роботи	**Змістовий модуль 1**			**Змістовий модуль 2**		
	Кількість балів за одне заняття (завдання)	Кількість занять (завдань)	Сумарна кількість балів (максимальна)	Кількість балів за одне заняття (завдання)	Кількість занять (завдань)	Сумарна кількість балів (максимальна)
Поточний контроль на лекціях	2	6	12	2	4	8
Практичні заняття	10	2	20	10	3	30
Разом			**32**			**38**
Разом	**70**					
Оцінка самостійної роботи:						
Реферат/ есе	15	1	15	15	1	15
Разом	**30**					
Залік						
Підсумкова сума балів	**100**					

Поточний та періодичний контроль		Оцінка самостійної роботи	Сума балів
Змістовий модуль №1	Змістовий модуль № 2		
32	38	30	100

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	**A**	відмінно	зараховано
85-89	**B**	добре	
75-84	**C**		
70-74	**D**	задовільно	
60-69	**E**		
35-59	**FX**	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	**F**	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

13. Навчально-методичне забезпечення

1. Робоча програма навчальної дисципліни «Основи категоріального мислення». Одеса : ОНУ, 2022. 11 с.
2. Силабус курсу.

14. Рекомендована література

Основна

1. Аристотель. *Категорії* (1 - 5). *Філософська думка.* 2012. № 1. (Переклад: Ю. Вестель, І. Листопад, О. Панич) (Грецький оригінал, латинський переклад, відповідно два переклади українською).
2. Арістотель. *Метафізика*. Харків: Фоліо, 2020. Або: Арістотель. *Метафізика*. Київ : Темпора, 2022.
3. *Європейський словник філософій. Лексикон неперекладностей* Том I-IV. / Пер. з франц. Київ : Дух і літера, 2009-16.
4. *Читанка з історії філософії*: в 6-ти кн. Кн. 1. Філософія стародавнього світу / Під ред. Г. І. Волинки; Український педагогічний університет ім. М. П. Драгоманова, Кафедра філософії. Київ : Довіра, 1992; Кн. 6.: Зарубіжна філософія XX ст. (ред. Г.І. Волинка). Київ : Довіра, 1993. https://platona.net/load/knigi_po_filosofii/uchebnye_posobija_uchebniki/chitanka_z_istoriji_filosofiji_6_zarubizhna_filosofija_xx_volynka/27-1-0-4973

Додаткова

1. Булатов М.А. *Логические категории и понятия*. Київ : Наукова думка, 1981.
2. Роджеро О. М. *Вступ до Платона*. Одеса : Печатный дом, 2015.
3. Тексти античної доби у оригіналі та українських перекладах можливо знайти на сайті: http://ae-lib.org.ua/_lit_ant_greece.htm
4. Ackrill, J. L. *Aristotle's Categories and De Interpretatione* (translation with notes), Oxford: Clarendon Press, 1963.
5. Adamek, J. et al. *Locally Presentable and Accessible Categories*, Cambridge: Cambridge University Press, 1994.
6. Awodey, S. Category Theory, Oxford: Clarendon Press, 2006.
7. Bell, J. L. "Category Theory and the Foundations of Mathematics", British Journal for the Philosophy of Science, 32 (1981), pp. 349–358.
8. Bell, J. L. "The Development of Categorical Logic", in *Handbook of Philosophical Logic* (Volume 12), 2nd ed., D.M. Gabbay, F. Guenthner (eds.), Dordrecht: Springer, 2005, pp. 279–362.
9. Bell, J. L. "Types, Sets and Categories", in *Handbook of the History of Logic: Sets and Extensions in the Twentieth Century* (Volume 6), 1st edition, D. Gabbay, A. Kanamori, J. Woods (eds.), Amsterdam: North Holland, 2012, pp. 633–687.
10. Brading, K. & Landry, E. "Scientific Structuralism: Presentation and Representation", *Philosophy of Science*, 73(2006), pp. 571–581.
11. Carey, S. *The Origin of Concepts*, Oxford: Oxford University Press, 2009.
12. Ellerman, D. "Category Theory and Concrete Universals", *Erkenntnis*, 28 (1988), pp. 409–429.
13. Ellerman, D. "Category Theory and Set Theory as Theories about Complementary Types of Universals", *Logic and Logical Philosophy*, 26 (2) (2017), pp. 145–162.
14. Feferman, S. "Categorical Foundations and Foundations of Category Theory", Logic, Foundations of Mathematics and Computability, R. Butts (ed.), Reidel, 1977, pp. 149–169.
15. Hyland, J. M. E. "Proof Theory in the Abstract", *Annals of Pure and Applied Logic*, 114 (1–3) (2002), pp. 43–78.
16. Jacobs, B. *Categorical Logic and Type Theory*, Amsterdam: North Holland, 1999.
17. Lambek, J. "Cartesian Closed Categories and Typed lambda calculi", *Combinators and Functional Programming Languages* (Lecture Notes in Computer Science, Volume 242), Berlin: Springer, 1986, pp. 136–175.

18. Lambek, J. & Scott, P.J. *Introduction to Higher Order Categorical Logic*, Cambridge: Cambridge University Press, 1986.
19. Landry, E. & Marquis, J.-P. “Categories in Context: Historical, Foundational and philosophical”, *Philosophia Mathematica*, 13 (2005), pp. 1–43.
20. Landry, E. & Marquis, J.-P. *Categories for the Working Philosophers*, Oxford: Oxford University Press, 2017.
21. Lawvere, F. W. “Categories of Space and of Quantity”, *The Space of Mathematics, Foundations of Communication and Cognition*, Berlin: De Gruyter, 1992, pp. 14–30.
22. Leinster, T. *Basic Category Theory*, Cambridge: Cambridge University Press, 2014.
23. MacNamara, J. & Reyes, G. (eds.), *The Logical Foundation of Cognition*, Oxford: Oxford University Press, 1994.
24. Magidor, O. *Category Mistakes*. Oxford: Oxford University Press, 2013.
25. Marquis, J.-P. & Reyes, G., “The History of Categorical Logic: 1963–1977”, Handbook of the History of Logic, Vol. 6, D. Gabbay & J. Woods (eds.), Amsterdam: Elsevier, 2012, pp. 689–800.
26. Moravcsik, J. M. E. “Aristotle’s Theory of Categories”, in *Aristotle: A Collection of Critical Essays*, Garden City: Doubleday and Co., 1967, pp. 125–48.
27. Munn, K. and Smith, B. (eds.). *Applied Ontology: An Introduction*, Frankfurt: Ontos Verlag, 2008.
28. Nolan, D., “Categories and Ontological Dependence”, in *The Monist*, 2011, 94(2), pp. 277–300.
29. Pareigis, B. *Categories and Functors*, New York: Academic Press, 1970.
30. Paton, H. J. *Kant’s Metaphysic of Experience*, London: George Allen and Unwin, 1936.
31. Pedicchio, M. C. & Tholen, W. *Categorical Foundations*, Cambridge: Cambridge University Press, 2004.
32. Riehl, E. *Category Theory in Context*, Mineola: Dover, 2016.
33. Russell, Bertrand and Alfred North Whitehead, *Principia Mathematica*, Cambridge: Cambridge University Press, 1913 [1962].
34. Ryle, Gilbert, “Categories”, in *Collected Papers, Volume II: Collected Essays*, New York: Barnes and Noble, 1938 [1971].
35. Sellars, W., “Toward a Theory of the Categories”, reprinted in *Essays in Philosophy and its History*, Dordrecht, Holland: D. Reidel, 1970 [1974].
36. Sica, G. (ed.), *What is Category Theory?*, Firenze: Polimetrica, 2006.
37. Spivak, D. *Category Theory for the Sciences*, Cambridge: MIT Press, 2014.
38. Strawson, P. F. *Individuals: An Essay in Descriptive Metaphysics*, New York: Anchor Books, 1959 [1963].
39. Westerhoff, J. *Ontological Categories: Their Nature and Significance*, Oxford: Clarendon, 2005.

15. Електронні інформаційні ресурси

http://lib.onu.edu.ua/	Бібліотека ОНУ ім.І.І.Мечникова
http://www.onu.edu.ua/ru/index.html	Сайт ОНУ ім.І.І.Мечникова
http://www.ognb.odessa.ua/	Одеська національна наукова бібліотека
http://www.filosof.com.ua/	Інститут філософії ім Г.Сковороди
http://www.philosof.onu.edu.ua/	Сайт Філософського факультета ОНУ ім.. І.І. Мечникова
http://www.philsci.univ.kiev.ua/biblio/dict.html	Найвидатніші філософи світу та України
http://www.philsci.univ.kiev.ua/UKR/index.html	Кафедра філософії та методології науки філософського факультету КНУ ім. Т.Г.Шевченко
http://www.utm.edu/research/iep/	Філософська Інтернет- енциклопедія. (Англійською мовою).
http://elenakosilova.narod.ru/l.html	Підбірка посилань на філософські сайти і бібліотеки.